

LUNDS
UNIVERSITET

Språk- och litteraturcentrum
Filmvetenskap

Uppsatsanvisningar för grundläggande och avancerad nivå i filmvetenskap

Reviderade 2019

Innehåll

1. Att skriva uppsats.....	3
2. Filmvetenskapens villkor.....	7
3. Uppsatsskrivande på olika nivåer.....	9
4. Uppsatsens utformning.....	10
5. Hänvisningar.....	16
6. Käll- och litteraturförteckning.....	21
7. Opposition och seminariebehandling.....	23

1. Att skriva uppsats

Inledning

Den vetenskapliga uppsatsen är en gammal men mycket livskraftig och bred genre, använd inom skilda discipliner och på olika nivåer både för att förmedla forskningsresultat och för att examinera studenter. I det följande kommer några anvisningar som handlar om hur uppsatser på grundläggande och avancerade nivåer bör författas och utformas inom ämnet Filmvetenskap vid Språk- och litteraturcentrum, Lund. Anvisningarna gäller primärt kandidatnivån. (De är visserligen till stor del tillämpbara även för de uppsatser som författas inom ramen för det internationella masterprogrammet *Film and Media History* men för studenter inom masterprogrammet rekommenderas istället den engelskspråkiga instruktion som delas ut i samband med uppsatskurserna där.)

De flesta av de normer som presenteras här är mycket generella och gäller vid de flesta lärosäten och i de flesta vetenskapliga traditioner inom humaniora, några få är mer lokala, till exempel rekommendationer om sidomfång. Här finns också resonemang som är mer specifika för filmvetenskaplig forskning och kunskapsförmedling. Anvisningarna handlar framför allt om formella aspekter, men ett visst utrymme ges också åt en diskussion kring uppsatsarbetets och handledningens karaktär.

Uppsatsarbetets förutsättningar

Uppsatsen fyller en central funktion inom den högre utbildningen. För att upprätthålla kvaliteten på uppsatsarbetet är det av vikt att förutsättningarna för detta är klara såväl för studerande som för handledare.

En viktig förutsättning är att de studerande redan på tidigare nivåer tränats i *grundläggande vetenskaplig metodik* – till exempel bibliografering, litteratursökning, källredovisning – och att de skrivit kortare texter av vetenskaplig karaktär.

Vid uppsatsarbetets början ska de studerande informeras om gällande riktlinjer, framför allt för uppsatsens omfång och formella utformning samt för arbetsfördelningen mellan handledare och student. I detta ingår också hur många handledningstimmar de studerande kan räkna med, praktiska upplysningar kring mångfaldigande och eventuell elektronisk publicering av uppsatserna, samt kriterier för betygsättningen.

Handledningen

Handledarens uppgift är att bedöma genomförbarheten av de förslag till uppsatsämnen som den studerande lägger fram samt diskutera möjliga teoretiska perspektiv och metodologiska val. Under arbetets gång granskar handledaren uppsatsen och kan då peka ut såväl möjligheter som svårigheter. Den studerande är dock alltid i sista hand ansvarig för uppsatsen och ska själv genomföra de material- och litteratursökningar som är nödvändiga, samt hantera den tekniska framställningen av uppsatsen. Den tid som är avsatt för handledning kan variera men meddelas vid kursstart.

Tidsåtgång, uppläggning och kvalitetskrav

Kraven på examensuppsatsernas kvalitet och omfång ska stå i rimlig proportion till möjligheterna att bli färdig med uppsatsen med godkänt betyg inom ramen för den utmätta tiden. Vid bedömningen av uppsatserna bör hänsyn tas till vilken nivå de är tänkta för. Kandidatuppsatser bör anpassas till de krav som i övrigt gäller denna nivå, medan magisteruppsatser och masteruppsatser bör inriktas på att ha en högre vetenskaplig nivå.

Uppsatsarbetet bör inledas redan vid terminsstarten och en realistisk tidsplan utarbetas mellan handledare och student. Det är av stor vikt att de studerande aktivt deltar i de uppsatsseminarier och utbildningsmoment som erbjuds, även när dessa inte är obligatoriska i formell mening.

En studerande som inte färdigställt sin uppsats eller en väsentlig del av densamma på tre terminer efter den första registreringen på heltid kan inte utan särskilda skäl göra anspråk på fortsatt handledning. Att fullgöra uppsatsen inom den avsatta tidsramen är för övrigt också en bedömningsgrund.

Seminariebehandling

Alla examensarbeten ska ventileras och försvaras vid ett offentligt seminarium. Det bör undvikas att uppsatser som riskerar att underkännas läggs fram.

Till arbetsuppgifterna inom den högre utbildningen hör för varje student att vara opponenter. Försvar och opposition ingår som integrerade delar av uppsatsarbetet och slutbetyg för uppsatsen ges därför inte förrän författaren genomfört både försvar och opposition. (Se vidare under rubrik "Opposition".) Oppositionen i sig får inget betyg. Om ingen opposition

finns att fullgöra i tidsmässig anslutning till den egna ventileringen kan institutionen erbjuda den studerande att göra en annan likvärdig uppgift.

Handledare och examiner bör inte vara samma person, och om detta av bemanningsadministrativa skäl är ofrånkomligt ska uppsatsen slutgranskas också av en medbedömare.

Efter uppsatsventileringen har den studerande en vecka på sig att föra in rättelser i manuskriptet; därefter betygsätts uppsatsen och läggs in i den öppna databasen LUP Student Papers. (Det senare är frivilligt för den enskilde studenten men rekommenderas.)

Källkritik

Som studerande på grundläggande och avancerad nivå i filmvetenskap lär man sig naturligtvis en mängd saker som är specifika för vårt ämne, som filmhistoria och filmanalys. Men man lär sig också saker som man har gemensamt med studenter i andra humanistiska ämnen, det som ibland kallas *de generella kompetenserna*. Till dem räknas förmågan att överblicka ett stort material, att kunna hänvisa till tidigare forskning, att kunna skriva en text med god vetenskaplig halt med ett visst omfång inom en viss tid, och att sakligt kunna redogöra för egen och andras forskning. De generella kompetenserna är mycket viktiga, inte minst i mötet med vidare studier och arbetsgivare. En av de viktigaste generella kompetenserna som man bör tillgodgöra sig och utnyttja under högre akademiska studier är förmågan till *källkritik*. NE definierar detta som en:

vetenskaplig metod som utvecklats inom historievetenskaperna, men som används mer allmänt, t.ex. av forskare inom humaniora och samhällsvetenskap, liksom inom journalistiken. Målet är ytterst att genom kritisk prövning försöka fastställa om en källas informativa innehåll är sant eller falskt, brukbart eller oanvändbart för den fråga man söker svar på, dvs. om källan är trovärdig /.../

Det är *alltid* viktigt med källkritik, men frågan har aktualiserats med internets expansion. Det finns en mängd intressanta nätresurser som man gärna vill använda i sitt uppsatsarbete, och inte minst när det gäller film och nya medieformer finns information och kunskap ibland bara att hämta på nätet. Vi uppmuntrar alltså de studerande till att arbeta med nätkällor när inga andra källor finns. Men samtidigt måste man hantera frågan om källkritik på ett vettigt sätt. Osäkra fall kan naturligtvis alltid diskuteras med handledaren, men en god hållning är att man använder nätkällor med kritisk sans. Om man använder en källa som verkar intressant men

vars trovärdighet man inte kan bedöma så måste man föra en diskussion om det i sin uppsats. Om man använder många sådana källor bör man ha ett metodavsnitt om källkritiska problem för att förklara hur man tänkt. Då är det möjligt för läsaren att förhålla sig till källanvändningen på ett konstruktivt sätt. Frågor om källkritik och källvärdering är alltså av stor vikt för genomförandet och bedömningen av uppsatsarbetet. En utomordentlig god guide till såväl källkritik i allmänhet som internetkällkritik i synnerhet är utgiven av Internetstiftelsen:

<https://internetstiftelsen.se/guide/kallkritik-pa-internet/>

Akademisk hederlighet

Kopplad till frågan om källkritik och god referenshantering är frågan om den akademiska hederligheten, det vill säga det ovillkorliga kravet på varje vetenskapligt arbete att det inte bygger på forskningsfusk eller plagiat. Det innebär enkelt – och inte särskilt förvånande – att de resultat som redovisas inte bygger på manipulerade källor eller laborationer och att forskaren inte redovisar andras resultat som sina egna. En lägre grad av detta är att forskaren eller studenten är slarvig eller inte hunnit kontrollera något; forskningsfusket eller plagiatet behöver alltså inte vara avsett. Forskaren eller studenten kan ha goda intentioner, men resultatet är ändå fusk eller plagiat. Det som gäller för seniora forskare och lärare gäller också för studenter. Biblioteken vid Lunds universitet har en hemsida om ämnet:

<https://www.lub.lu.se/service-och-stod/studerandestod/akademiskt-skrivande/akademisk-hederlighet> . Där framgår också att plagiat – så som det formuleras i Högskolelagens tionde kapitel – leder till anmälan till universitetets disciplinnämnd som kan avstänga den fuskande studenten. En lärare eller handledare som upptäcker eller misstänker fusk eller plagiat är skyldig att upprätta en anmälan. Den akademiska hederligheten är ett kontrakt som är kostsamt att bryta.

2. Filmvetenskapens villkor

Det är mycket som skiljer det vetenskapliga arbetet åt i olika discipliner och traditioner. Detta är kanske en självklarhet för de flesta men behöver ändå upprepas. Laborationer och exkursioner är viktiga i vissa uppsatsarbeten, medan andra bygger på material som intervjuer och enkäter. Har då det filmvetenskapliga uppsatsarbetet villkor som är radikalt annorlunda än vad som gäller för andra ämnen vid Språk- och litteraturcentrum?

Filmvetenskap i Lund är från början ett humanistiskt ämne vars dominerande perspektiv kan sägas vara det *hermeneutiska* – det tolkande. Traditionellt sett har de filmvetenskapliga uppsatserna till utformning och arbetssätt legat mycket nära de litteraturvetenskapliga; något som naturligtvis hänger ihop med att de två vetenskaperna i Lund har en gemensam historia. Men med tiden har skillnaderna mellan de två disciplinerna blivit alltmer uppenbara, och nya teknologiska villkor och den inomvetenskapliga utvecklingen har drivit fram nya former av vetenskapliga närmanden till film och rörliga bilder.

Filmvetenskapens primärmaterial kan vara en mängd saker, från arkivhandlingar och affärsdokument till intervjuer och manuskriptbearbetningar, men framför allt är det filmer som är objekt för forskningen. Att rörliga bilder på skilda sätt är involverade i undersökningen innebär dels något för själva uppsatsarbetet, dels något för uppsatsens utformning. För uppsatsarbetets vidkommande handlar det alltså om att finna primärmaterial, att på ett eller annat sätt få tag på den film eller den mediebas man behöver för uppsatsen. Men det handlar dessutom om att uppsatsen skrivs på ett särskilt sätt i och med att man citerar eller refererar till levande bilder och kanske t.o.m. bifogar illustrationer.

Regelmässigt erbjuds de studerande biblioteksundervisning, vilket innebär att ämnesbibliotekarien vid SOL-biblioteket går igenom de databaser och sökresurser som står till buds lokalt. Då presenteras också det fysiska litteraturbeståndet som är tämligen omfattande, lokaliserat dels på SOL-biblioteket, dels på Universitetsbiblioteket och i någon mån på LUX-biblioteket. Viktiga resurser för vårt arbete är Kungliga Bibliotekets databas LIBRIS där det finns en rad sökfunktioner, till exempel UPPSÖK, som är av värde för de studerande. Via KB kommer man också åt den mycket viktiga Svensk Mediedatabas, som möjliggör sökning efter filmer och andra medierepresentationer, och kan användas för att beställa forskningsmaterial till SOL-biblioteket. En annan central bibliografisk resurs är den internationella filmforskningsbasen FIAF. Om dessa resurser vet ämnesbibliotekarien att ge besked. Dessutom rekommenderar vi de nätresurser som tillhandahåller filmer och filmklipp;

de kan ofta erbjuda kompletteringar och till och mer ersättning för annan tillgång till primärmaterialet. Resurser som youtube.com och ubuweb.com kan vara utomordentligt användbara. Svenska Filminstitutet har dessutom lanserat en ny tjänst, filmarkivet.se, där man nu får tillgång till en stor mängd svenska filmer, framför allt kortfilm. En hel del länkar till databaser och digitala arkiv finns i den filmvetenskapliga ämnesguiden, vilken nås via hemsidan: <http://libguides.lub.lu.se/filmvetenskap>

3. Uppsatsskrivande på olika nivåer

Skillnaderna mellan uppsatser på skilda nivåer är naturligtvis främst av kvalitativ art. Den uppsats man skriver på avancerad nivå ska ha en högre kvalitet än den man skriver på grundläggande, och kvaliteten består i högre grad av självständighet, högre grad av materialhantering, samt en högre grad av teoretisk komplexitet och analytisk skärpa. I den reglerade utbildningsgången är den högsta och mest krävande formen doktorsavhandlingen, men doktorsavhandlingen är till sin struktur uppbyggd på exakt samma sätt som en uppsats som ska genomföras under första terminen på en grundkurs: ett material och ett problem ska presenteras, en analys ska genomföras och utvärderas, och resultaten ska placeras i en teoretisk kontext.

Bedömningen och betygsättningen av uppsatsarbeten bygger på att examinatorerna sammanväger en rad aspekter som har just med självständighet, materialhantering och teoretisk medvetenhet att göra. En uppsats på grundläggande eller avancerad nivå kräver att författaren till exempel gör litteratur- och källsökningar, och visar förmågan att ur ett stort material vaska fram det relevanta. Uppsatsförfattaren ska arbeta självständigt, men måste verka i dialog med tidigare forskning. För alla typer av uppsatser, men kanske i synnerhet för de humanistiska – som de filmvetenskapliga – är det dessutom av vikt att språkbehandlingen är god och att uppsatsförfattaren visar omsorg om språket och ordens valörer.

4. Uppsatsens utformning

Innehåll

Uppsatsen ska innehålla följande:

- titelsida
- innehållsförteckning med rubriker och sidhänvisningar
- en kort sammanfattning, ett s.k. abstract som ligger i början av uppsatsen
- en inledning som presenterar uppsatsens frågeställning, syfte, metod och teoretiska utgångspunkter
- uppsatsens huvudtext, som ska vara resonerande eller argumenterande till sin karaktär och uppdelad i flera rubriksatta avsnitt
- sammanfattning eller avslutande diskussion
- fotnoter
- käll- och litteraturförteckning
- eventuella bilagor

Omfång

Få frågor genererar så mycket diskussion som kraven på de vetenskapliga uppsatsernas omfång. För att kunna rymma de resonemang som erfarenhetsmässigt krävs i en uppsats på kandidatnivå och högre kan en uppsats inte vara hur kort som helst, men det ingår också i examinationen att hantera ämnesval och utformning av uppsatsen på ett sådant sätt att texten inte blir för lång. Sedan är det självklart att individuella avvikelser kan förekomma, till exempel om en uppsats måste ha en viss typ av utrymmeskrävande text, till exempel citat eller jämförelser mellan textversioner. Men detta är något som måste redas ut redan under uppsatsarbetets tidiga stadium i samråd med handledaren. En kandidatuppsats (brödtext och noter) bör i normalfallet inte överskrida 30 sidor eller 75.000 tecken inklusive blanksteg. En rimlig nedre gräns är 25 sidor.

Grafisk utformning

Radavståndet i uppsatsen ska vara 1,5. Uppsatsens brödtext sätts i 12 punkter.

Kapitelrubriker sätts i 16 punkter, normal eller fet stil. Eventuella underrubriker sätts i 14 punkter, normal stil. Hela uppsatsen ska ha samma typsnitt. Times eller Times New Roman rekommenderas. Alltså som dessa anvisningar är utformade.

Nytt stycke markeras (som här) med ett indrag på första raden, inte med blankrad. Efter blockcitat görs inget indrag.

Uppsatsen ska vara paginerad, det vill säga sidnumrerad. Centrera sidnumreringen nederst på sidan. Låt omslagssidan vara opaginerad.

Titelsidan ska ha följande utformning:

I övre vänstra hörnet ska stå:

Lunds universitet

Språk- och litteraturcentrum

Filmvetenskap

Handledare: XXX [=Handledarens namn]

20xx-xx-xx [=Datum för seminariet]

I övre högra hörnet ska stå:

X [=Uppsatsförfattarens namn]

XX [=Kursens kodbeteckning]

I bladets mitt, med större stil – förslagsvis 24 punkter – samt centrerat ska stå:

Uppsatsens titel

samt förslagsvis i 18 punkters storlek, om sådan finns:

Undertitel

Det är tillåtet men inte nödvändigt att lägga Lunds universitets logotyp på titelsidan.

Anvisningar och regler för detta hittar ni här: <https://www.medarbetarwebben.lu.se/stod-och-verktyg/kommunikation-och-grafisk-profil/grafisk-profil-och-logotyp/logotyp/logotypen-pa-uppsatser-och-examensarbeten>

Språk och stil

Uppsatsens disposition ska vara klar, tydlig och följa ett sammanhängande resonemang. Språk och stil ska eftersträva klarhet, tydlighet och saklighet. Det ska vara möjligt för läsaren att bedöma uppsatsens förhållande till källor och tidigare forskning. Såväl den vetenskapliga terminologin som uppsatsens hänvisningssystem ska användas korrekt och på ett sådant sätt att uppsatsen inte blir överlastad eller svår att orientera sig i.

När tveksamhet råder om hur formalia ska användas och föreliggande anvisningar inte är tillfyllest är *Svenska skrivregler*, utgivna av Språkrådet, att betrakta som riktlinjer.

Titlar

Titlar på böcker, filmer, teaterpjäser, tv-serier, tv-program och radioprogram samt namn på tidskrifter och tidningar ska alltid *kursiveras*. Titlar på artiklar, uppsatser, dikter, noveller och andra texter som inte publicerats separat sätts alltid inom ”dubbla citattecken”. Första gången en filmtitel nämns ska eventuell svensk titel (kursiverad), regissör och årtal nämnas. Detta kan göras inom parentes eller införlivat i den löpande texten. Exempel: *La dolce vita* (*Det ljuva livet*, Federico Fellini, 1960). Därefter används alltid filmens originaltitel, alltid kursiverad. (Vid de fall då ingen svensk distributionstitel finns bör en översättning av originaltiteln anges inom dubbla citattecken, i alla fall när det gäller andra språk än engelska.) Första gången ett tv- eller radioprogram nämns ska kanal, datum och sändningstid anges inom parentes.

Citat i löpande text

I en vetenskaplig text behöver man ofta citera källor och olika slags referenser. Det är dock viktigt att man inte späckar sin egen löpande text med alltför många citat utan också förmår referera det som andra skrivit – naturligtvis med angivande av källa,

Citat kan göras på i princip två sätt, som citat i löpande text och som blockcitat.

Citat som utgör fem rader eller mindre av uppsatsens brödtext markeras med dubbla citattecken och fogas på ett grammatiskt korrekt sätt in i den löpande texten. Det som citeras måste återges ordagrant och får inte ändras.

Exempel 1:

Ann-Kristin Wallengren menar att ”hela filmen är en hyllning till en av våra nationalskalder”.

Istället för att som i detta exempel foga in ett citat i en mening kan man göra det motsatta, d.v.s. låta citatet utgöra meningens stomme:

Exempel 2:

”Hela filmen”, hävdar Ann-Kristin Wallengren i sin doktorsavhandling, ”är en hyllning till en av våra nationalskalder.”

Om den text man citerar *i sin tur* innehåller ett citat, ändrar man originalets dubbla citattecken till enkla citattecken. Så här: ”Eugen Sandberg är en riktig ’luring’ enligt professor Persson.”

Blockcitat

När man citerar en längre passage, som alltså inte får rum på fem rader av uppsatsens brödtext, måste man göra ett blockcitat. Det innebär att man separerar citatet från uppsatsens löpande text med hjälp av blankrader, drar in vänstermarginalen samt minskar texten från brödtextens 12 punkter till 11 punkter. Dessutom kan radavståndet i blockcitatet vara något mindre än i brödtext, dock ej på läsbarhetens bekostnad. Till skillnad från citat som ingår i löpande text ska blockcitat inte markeras med citattecken.

Exempel:

I sin avhandling om Robin Wood, *Robin Wood – brittisk filmkritiker*, diskuterar Olof Hedling Woods position i den samtida filmkritiken:

Wood var tidigt ute. Betraktar man vad som kommit därpå är linjen dock inte konsekvent. Sådillvida är det inte bara ifråga om camp och specifika filmtitlar som Wood haft synpunkter i förhållande till dem med vilka han säger sig dela en intressegemenskap. Lojaliteten med Leavis, med de egna estetiska idealen och den personliga versionen av

filmhistorien har visat sig starkare än de allianser Wood sökte knyta under framförallt 1980-talet.

Även om ett blockcitat är visuellt åtskilt måste det på ett naturligt sätt passa in i den löpande uppsatstexten. Därför är det viktigt att ett blockcitat introduceras och kommenteras så att det införlivas i det kringliggande resonemanget.

Eftersom blockcitat tar stor plats bör de begagnas med sparsamhet. De ska inte ersätta brödtexten. Det finns tillfällen när ett citat som *inte* tar mer än fem rader i anspråk bör separeras från den omgivande texten. Blockcitat kan användas för att ge extra uppmärksamhet åt en citerad formulering. Diktcitat som omfattar flera rader bör separeras från brödtexten. Dialogpartier – vilka inte är ovanliga i filmuppsatser – ska också citeras i blockcitat.

Förändring av citerad text

Grundregeln för citering är att man inte får ändra någonting i den formulering man citerar. Vissa undantag från denna regel finns: Man får rätta till uppenbara språkfel, man får ändra versaler och gemener så att citatet passar in i brödtexten och man får förkorta ett citat, men i *samtliga dessa fall* måste man markera förändringarna med en hakparentes. Borttagna delar av en mening markeras med tre punkter inom en hakparentes, en eller flera uteslutna meningar markeras med tre streck inom en hakparentes. Om man utesluter ord eller meningar från ett citerat resonemang är det viktigt att inte ingreppet förändrar andemeningen i den text man citerar. Alla förkortningar av citat ska göras med största försiktighet.

Exempel:

De italienska filmskaparna tillhörde till stora delar en odefinierad vänster, men några [...] solidariserade sig med den nya kristdemokratiska högern. [– – –] Under detta disparata och i många avseenden svåra femtiotal grundlades några konstnärskap som skulle bli tongivande under de kommande decennierna [...].

Särskilt i äldre vetenskaplig litteratur kan man se hur författare roat sig med att när de tvingas återge till exempel ett felaktigt stavat namn markerar det med det parentetiska utropet (sic!) eller (så!) eller kort och gott (!) vilket markerar att felet finns redan från början. Dyliga markeringar ska användas med största sparsamhet, men det kan ju ibland vara viktigt att markera att man själv inte gjort felet.

Exempel:

I en artikel hävdar Antonius Block att ”Ingvar (!) Bergman är en framstående filmregissör”, vilket måste sättas i sin kontext.

5. Hänvisningar

Forskarens uppgift är att producera ny kunskap. För att övertyga om sina resultat måste han/hon verifiera vad slutsatserna baserats på genom tydliga hänvisningar till källor och andra forskares framställningar (s.k. sekundärlitteratur). Hänvisningarna gör det också möjligt för läsaren att pröva slutsatsernas bärkraft. Hänvisningarna kan göras både i den löpande texten och i en särskild notapparat.

Den vetenskapliga textens hänvisningar är av avgörande betydelse för möjligheten att bedöma forskningsresultat. Läsaren måste kunna avgöra vad som är författarens egna resultat och vad som hämtats från andra håll, och det måste vara möjligt att få tag på dessa källor genom att läsa hänvisningarna. Att dölja eller förvanska källor är liksom plagiatet absolut förödande för forskningen.

Hänvisningar i brödtexten

Första gången en hänvisning görs till brödtexten bör det material som åberopas presenteras kortfattat, till exempel genom att författarens för- och efternamn nämns. Det kan ibland vara på sin plats att ange vem författaren är och vilket verk man hänvisar till. ”Den svenske filmforskaren Erik Hedling visar i sin monografi om Lindsay Anderson att...”

Notapparatens funktioner

Hänvisningar sker med hjälp av en notapparat. Noterna har flera funktioner, till exempel att göra det möjligt för läsaren att kontrollera citat. Noterna kan också avlasta brödtexten från sakupplysningar och kommentarer som är av intresse, men som skulle bryta brödtextens framställning. En god regel är att inte skriva för mycket i noterna. Man bör alltid överväga om de synpunkter som placeras i noten – förutom rena hänvisningar – inte hellre borde ha arbetats in i brödtexten eller helt enkelt utgå.

Fotnoter och slutnoter

Noter kan antingen placeras som fotnoter längst ned på sidan eller som slutnoter efter brödtexten. Båda varianterna har för- och nackdelar. I vetenskapliga framställningar är fotnoter oftast att föredra, och för enhetlighetens skull används fotnoter i de uppsatser som skrivs i filmvetenskap vid Språk- och litteraturcentrum.

Notsiffrans placering i brödtexten

Om nothänvisningen avser en sakuppgift sätts noten efter den mening där sakuppgiften anförs. Om den gäller ett referat av ett resonemang sätts noten efter den mening där resonemanget tar slut och en egen kommentar eller ett annat referat tar vid. Notsiffror placeras efter interpunktionstecknen. Undvik om möjligt att placera notsiffran inne i meningar. Det ska vara lätt för läsaren att förstå vad notsiffran syftar på.

Hänvisningar till tryckt material

Det finns två etablerade system för utformning av hänvisningar till tryckta skrifter:

Oxfordsystemet och Harvardsystemet. Oxfordsystemet ger utförliga bibliografiska uppgifter och besparar läsaren att söka information i källförteckningen och har kommit att dominera svensk humanistisk forskning. Det är också Oxfordsystemet som används i de uppsatser som skrivs i filmvetenskap vid Språk- och litteraturcentrum. (Harvardsystemet bygger på att man i parenteser direkt i brödtexten ger ett författarnamn och årtal – studerande med bakgrund i samhällsvetenskaperna brukar känna igen detta.) Oxfordsystemet – som vi rekommenderar – fungerar enligt följande:

Första gången uppsatsförfattaren hänvisar till en bok eller artikel ges i noten utförliga bibliografiska upplysningar enligt följande model:

- Författarens fullständiga förnamn och efternamn.
- Fullständig titel på publikationen. Självständig publikation markeras med kursiv, del av självständig publikation med dubbelt citattecken.
- Ev. redaktör för antologier och liknande; i allmänhet *ej* tidskrifts- och tidningsredaktörer.
- Ev. upplaga och/eller originalets publiceringsår.
- Ev. nummer, del, datum eller liknande.
- Förlagsort (*OBS! Ej tryckort*) och tryckår. Vanligt, om än inte nödvändigt, är att lägga uppgift om förlag efter förlagsorten, men då konsekvent genom hela uppsatsen. Om förlag anges sätts kolon mellan förlagsort och förlag.
- Ev. serietitel och nummer i serien samt uppgift om det rör sig om en avhandling (anges med Diss: universitet).

- Sidhänvisning. Om sidhänvisningen gäller också följande sida skriver man: s. 13 f. Gäller den flera sidor i följd skriver man: s. 13 ff. Gäller detta mer än fem sidor skriver man: s. 13–21.

I praktiken ser det ut så här i noten vid första hänvisningen till ett verk i sex vanliga typer av fall:

Om det är en bok:

Mariah Larsson, *Skenet som bedrog: Mai Zetterling och det svenska sextiotalet*, Malmö: Sekel förlag 2006, s. 110 f.

Om det är en ny reviderad upplaga av bok:

David Bordwell, Kristin Thompson, *Film Art. An Introduction*, åttonde reviderade upplagan, Boston m fl: McGraw-Hill 2008 (1979), s. 278.

Om det är en artikel i en antologi:

Michael Tapper, "Beep-beep! Zoom!", i *Mannen med filmkameran. Studier i modern film och filmisk modernism*, red. Lars Gustaf Andersson och Erik Hedling, Lund: Absalon 1999, s. 120–130.

Om det är en artikel i en tidskrift:

Jan Olsson, "Detektivfilm. Några marginalanteckningar", *Aura. Filmvetenskaplig tidskrift*, 1998:2-3, s. 13 f.

Om det är en artikel i en dagstidning, t ex recension:

Jon Dunås, "Samtiden såsom i en spegel", *Svenska Dagbladet* 2006-11-06.

(Hänvisning till sida behövs alltså inte i dagstidningsmaterial enligt svensk sed)

Om det är en avhandling i serie:

Ann-Kristin Wallengren, *En afton på Röda Kvarn. Svensk stumfilm som musikdrama*, Lund 1998, Lund University Press: Litteratur Teater Film, nya serien 17, Diss: Lunds universitet, s. 36 f.

Hänvisningar till otryckt material

Till otryckt material räknas alla slag av lagrad information förutom böcker, tidskrifter, tidningar och andra tryckta publikationer, alltså dels otryckt skriftligt material (till exempel handskrifter, maskinskrivna manuskript, seminarieuppsatser, telegram), dels material som tillhör andra medier än den tryckta publikationens (filmer, radioprogram, CD-skivor, nätsidor). Hänvisningar till otryckt material är inte lika formaliserade som till tryckta publikationer, men de ska vara tillräckliga för att läsaren ska kunna återfinna och kontrollera materialet. Skriftligt material kan till exempel preciseras så här:

Censurkort nr 100806, Statens Biografbyrås arkiv, diarienummer 989/63.

Brev från Kornelius Tratt till författaren, daterat 1986-01-17, i författarens ägo.

Hänvisningar till elektroniska källor börjar med samma uppgifter (i görligaste mån) som för tryckta, skriftliga källor, och fortsätter med uppgifter som är specifika för det aktuella elektroniska mediet. Om det rör sig om Internetkällor och liknande avslutas hänvisningen med uppgifter om när uppsatsförfattaren inhämtat och säkrat information från källan.

Exempel:

Kindt, Tom, Hans-Harald Müller, "The 'Implied Author'. Explication and Use of a Controversial Concept", paper hämtat från <http://www.narrport.Narrport.uni-hamburg.de/e-Port/NarrPort/FGN03.nsf/FrameByKey/PMAR-5FQT7V-DE-p> (2004-03-30, utskrift i författarens ägo).

Det finns en mängd specialfall, särskilt om man använder många typer av icke tryckta källor. I den mån föreliggande anvisningar inte ger svar och heller inte Språkrådets *Svenska skrivregler* räcker till får sunda förnuftet råda. Titta gärna i några av doktorsavhandlingarna i filmvetenskap eller rådgör med din handledare. Grundprincipen är att alla källor ska redovisas på ett så klagörande och effektivt sätt som möjligt.

Upprepade hänvisningar till samma verk, författare eller sida

Den första hänvisningen till ett verk i brödtext och notapparat ska alltså vara utförlig. I fortsättningen räcker det att hänvisa till författarens efternamn och i förekommande fall sida, men vi rekommenderar att man också anger huvudtiteln: Wallengren, *En afton på Röda Kvarn*, s. 42. Det underlättar ofta för läsaren. Väljer man ändå att endast ange efternamn ska, om man använder flera verk av samma författare, årtal anges. Om man hänvisar till samma sida i ett verk i flera noter direkt efter varandra kan man använda förkortningen Ibid. ("på samma ställe") i andra noten och de efterföljande.

6. Käll- och litteraturförteckning

Mot uppgifterna i noterna svarar en förteckning över källor och litteratur. Där ska alla verk som använts i uppsatsen förtecknas. Man använder sig här av samma uppsättning av fullständiga bibliografiska uppgifter som i den första fotnoten, men efternamnet först. I käll- och litteraturförteckningen anges alltid förlag förutom förlagsort (varför det kan vara praktiskt att följa denna praxis redan när man skriver noterna). Det kan se ut så här:

Andersson, Lars Gustaf, "I filmen fann han sina sanningar", *Svenska Dagbladet* 2006-11-08.

Esping, Ingrid, *Dokumentärfilmen som tidsresa – Modstrilogin*, Lund: Lunds universitet/KFS 2007.

Wu, Nanfang, *Auf der Suche nach Identität – Eine psychoanalytische Studie zu Peter Weiss' Leben und Schreiben*, Hamburg: Verlag Dr. Kovac 1999.

Det är praktiskt och standardiserat att dela upp förteckningen i "Otryckt material" respektive "Tryckt material". Har man stora mängder material av olika sorter kan man för överskådlighetens skull dela upp detta i underkategorier (som till exempel "handskrifter", "elektroniska källor" m.m.). *Allt material sorteras självfallet alfabetiskt.*

Om en eller flera filmer används som primärkälla i uppsatsen bör den/dessa presenteras utförligt enligt följande modell:

1. Originaltitel (ev. svensk titel inom parentes; båda i kursiv. Direktöversatt titel i de fall då ingen svensk distributionstitel finns anges inom citattecken istället)
2. Produktionsbolag, ursprungsland, premiärår (ev. också produktionsår)
3. Producent
4. Regissör
5. Manusförfattare
6. Fotograf
7. Klipp
8. Originalmusik
9. Skådespelare (skådespelarnamnet och rollfigurens namn inom parentes)

10. Ibland kan det vara av vikt att ta med uppgift om längd och om filmen är i färg eller svartvitt

De filmer som inte är primärkälla presenteras mindre utförligt med uppgifterna 1, 2 och 4. Uppsatsens ämne kan dock motivera val av annan filmpresentation. Det kan till exempel hända att uppsatsen är en monografisk fördjupning i en viss regissör och man som bilaga då har en fullständig filmografi över regissören, d.v.s. en fullständig förteckning över de filmer han eller hon regisserat.

Käll- och litteraturförteckningen ska liksom notapparaten vara lättöverskådlig och konsekvent.

7. Opposition och seminariebehandling

Att utföra en opposition på en uppsats ingår som en obligatorisk om än ej betygsatt examinationsuppgift i varje uppsatskurs på Språk- och litteraturcentrum, Lund. Det medför att vissa krav måste ställas på opponenterens arbetsinsats. Oppositionen ska vara väl förberedd och väl disponerad. Uppsatsförfattaren, i dessa sammanhang kallad *respondenten*, ska ges utrymme att svara och det ska vara möjligt för seminariets övriga deltagare att också komma in.

All seminariekritik ska vara *rättvis*, *konstruktiv* och *tydlig*. Bristfälligheter ska inte döljas, men bör påtalas på ett konstruktivt sätt, absolut inte raljerande. Det är heller inte opponenterens uppgift att föreslå betyg eller säga att ”Den här uppsatsen måste underkännas” eller att den ska högst betyg eller liknande. Examinatorerna sätter betyg efter att ha tagit del av både uppsats och seminarium.

Oppositioner kan genomföras på skilda sätt – i vårt ämne är det till exempel välkommet att använda audiovisuella exempel – och man måste alltid ge utrymme åt individuella avvikelser. Oppositionen ska dock inledas med att examinator ger respondenten ordet, så att denne/denna kan få påtala om det är något sakförhållande man vill påtala själv innan seminariet börjar (till exempel om respondenten upptäcker efter tryckningen av uppsatsen att ett gravt fel smugit sig in i notapparaten). Därefter vidtar själva oppositionen som alltid börjar med att opponenteren ger en ordentlig men tidsmässigt effektiv sammanfattning av uppsatsens innehåll och presenterar dess huvudsakliga resultat. Därefter diskuteras, beroende på det individuella fallet, följande typer av frågor:

- Syfte och avgränsningar. Anges ämne och syfte på ett adekvat sätt i uppsatsens inledning? Genomförs de insatser som utlovas? Sker onödiga utvecklingar?
- Dispositionsaspekter. Är uppsatsens uppläggning funktionell? Hade den kunnat disponeras bättre för att fullgöra sitt syfte?
- Metod- och teorifrågor. Är de metoder och teoretiska perspektiv som respondenten använder väl avpassade för uppgiften?
- Val av litteratur och källor: är användningen av källor formellt korrekt och etiskt genomtänkt? Fattas viktiga referenser?
- Övriga formella synpunkter, sakfel, skrivfel (om dessa är många så ta dock enbart upp enstaka exempel och lämna de övriga i form av en lista till respondenten – seminariet är inte till för kriorättning utan för vetenskaplig diskussion).

- Det viktigaste kanske: Diskutera de centrala vetenskapliga frågor som uppsatsen aktualiserar.

Opponenten avslutar med att ge ett kort sammanfattande omdöme. Beroende på situationen kan de övriga seminariemedlemmarna och examinator släppas in redan under oppositionen, men det är viktigt att opponenter – som har huvudansvaret för oppositionen – får fullfölja sina resonemang.

Skulle uppsatsen uppvisa mycket svåra brister bör du som opponenter kontakta examinator för att påkalla dennes/dennas uppmärksamhet på detta före seminariet.

Det vetenskapliga seminariet är ett sammanhang där det är viktigt att alla deltagare får utrymme och där balans upprätthålls så att inte någon talar på bekostnad av andras tid. Samtalstonen kan naturligtvis inte detaljregleras men det är önskvärt att det råder en god och respektfull ton och ett samtalsklimat som inte exkluderar eller diskriminerar. Alla måste hjälpas åt för att ge förutsättningar för det goda seminariet men seminarieledaren är den som bär huvudansvaret.